

bir  
**KİTAP**'tan  
ötesi

# "KAÇAK SARAY"

KİTAP TANITIMI / SÖYLEŞİ

Emel Akin • İlhan Tekeli • Cemal Taluğ • Aziz Konukman  
Güven Arif Sargın • Çağatay Keskinok • Sonay Bayramoğlu Özügurlu



TMMOB MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ







*Yanlış yerde doğru mekan,  
Cumhuriyet rejiminde de saray olmaz!*



TMMOB MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ

📍 Konur Sok No:4/3 Kızılay/Ankara ☎ 0.312 417 86 65/118 📠 0.312 417 18 04 ✉ info@mimarlarodasiankara.org



## ÖNSÖZ

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Atatürk Orman Çiftliği mücadelesini, 2012 yılında Kaçak Saray'ın inşasına başlaması ile birlikte, yeni bir mücadele stratejisiyle ele aldı. Fikri takip, bilimsel bilginin toplum yararına kullanımı, hızlı refleks, sade dil , mimarlığın değiştirici ve dönüştürücü gücünün bir ürünü olarak Atatürk Orman Çiftliği ve Kaçak Saray mücadelesini toplumla buluşturdu. Mimarlar Odası Ankara Şubesinin yürüttüğü çalışmaların, bu mücadele somutlanmasının ve mimarlığın derin izlerinin olduğu Kaçak Saray mücadelesi tarihe not düşülmesi için kitaplaştırıldı. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şube Başkanı Tezcan Karakuş Candan, önceki dönem Şube Başkanı Ali Hakkın ve Şube Avukatı Gökçe Bolat tarafından kaleme alınan “Kaçak Saray” Kibir/ İsrar/Hukuksuzluk kitabı, aynı zamanda Mimarlığın toplumla buluşmasının kitabı. İdeoloji ve mekan ilişkisinin somutluğunu toplumla buluşturan bu yayın **“Yanlış yerde doğru mekan Cumhuriyet rejiminde de Saray olmaz”** diyerek tarihin, mimarının ve hukukun ışığında kaleme alınan Kaçak Saray bir mücadele deneyimi olarak bizim kitabımız. AOÇ mücadelesine destek olmuş herkes yazdı. Atatürk Orman Çiftliği mücadele sürecinin yazınsal bir ürüne dönüştüğü kitap mücadelenin bitmeyeceğinin süreceğinin kanıtıdır. Mücadelemiz devam edecek.

Mücadele hattını hukuk ve fikri takip üzerinden ören ve mimarlığın orantısız zekası ile başa çıkamayanlar, yargının tüm araçlarını kullanarak Atatürk'ün şartlı bağışına ve vasiyetine aykırı, Meslek etiğine aykırı, 3194 sayılı imar kanuna aykırı inşa edilen kaçak bir binayı kamuya açtığımız için Oda yöneticiliğimizi engellemek için ellerinden geleni yaptılar ve Cumhurbaşkanı'na hakaretten Tezcan Karakuş Candan'a dava açıldı, savcılık: “İftira yok hakaret var” dedi ve biz yanıt verdik: “İftira da hakaret de etmedik halka söylememiz gerekeni söyledik”.

Mesleğimizin ve meslek odamızın temsiliyetini anayasal çerçevede yürütürken, kamusal alana, Atatürk'ün vasiyeti ve şartlı bağışına, Atatürk Orman Çiftliği'ne sahip çıktığımız için cezalandırılmaya çalışılan Şube Yönetim Kurulumuz haklı mücadelesi bu gün bu kitap ile taçlandı. Mücadele tarihe bir iz daha düştü. Kaçak Saray sadece hukuksuz bir yapı değil, aynı zamanda Cumhuriyetin özgürlükçü değerlerine saldırının, simgesel mekânı oldu. AKP'nin otoriterleşen hukuk tanımaz, baskıcı, lüks ve şatafat yaklaşımını kaçak sarayın inşası sürecinde gördük. Mekan ve ideoloji arasındaki bağı açık ve seçik ortaya koyan en önemli araç oldu Kaçak Saray. Hoşgörüsüz, taklitçi, eklektik, hukuk tanımaz, üstten, doğa düşmanı. Yani Kaçak Saray kaçak bir binadan öte, kaçak rejimin inşasının mekânsal karşılığı. Bu nedenle mesele sadece kaçak bir bina meselesi değil, yaşam



alanlarımızın yok edilmesi, özgürlük ve demokrasinin, hukukun yok edilmesi olduğunu biliyorduk. Demokrasiden nasibini almayan yöneticiler, evrensel hukuk ilkelerini çiğniyor ve hiç bir denetim rolünü kabul etmiyor. Bu otoriter bir rejimin uygulamaları karşısında demokrasiden söz etmek mümkün değildir. İşte bizler de ülkemize demokrasi, özgürlük ve barış gelene kadar mücadeleye devam diyerek yola çıktık.

Çıktığımız bu yolda bizi yalnız bırakmayan tüm dostlarımıza, Yrd Doç. Dr.Emel Akın'ın Moderatörlüğünde gerçekleşen Mimarlar Odası Ankara Şubesi Kent İzleme Merkezi Danışma Kurulu üyelerimiz İlhan Tekeli, Cemal Taluğ, Güven Arif Sargın, Aziz Konukman, Çağatay Keskinok, Sonay Bayramoğlu Özüğurlu'nun katıldığı panelde "Kaçak Saray" kitabı ile ilgili yapmış oldukları değerlendirmelerine teşekkür ederiz.

"Mücadele çocuk büyötmeye benzer, karşılıksız emek koşulsuz sevgi ister." Biz Atatürk Orman Çiftliği mücadelesini böyle büyöttük. Cumhuriyetin bireyleri olarak bize emanet edilen, özgürlükçü değerleri nefesimiz gibi hissetmek, nabız atışlarımız gibi korumak, toplumun yürek atışlarını duyar gibi yanında olmak bizim sorumluluğumuzu hiç aklımızdan çıkarmadan...

Saygılarımızla.

Mimarlar Odası Ankara Şubesi  
43. Dönem Yönetim Kurulu



TMMOB MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ

# KAÇAK SARAY KİTAP TANITIMI - SÖYLEŞİ - İMZA GÜNÜ

12.12.2015



## **TEZCAN KARAKUŞ CANDAN**

*Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı*

Merhabalar. Bugün Mimarlar Odası Ankara Şubesinin yürüttüğü çok önemli, hepimizin desteği ve emeği olan mücadelenin bir yayını çıktı. Onun bugün hem tanıtımını hem de imza gününü yapacağız. Bu bir kitap değil sadece, onu söylemek gerekiyor. Bu bir mücadele. Bu mücadele sadece Mimarlar Odası Ankara Şubesinin tek başına verdiği bir şey de değil. Bu mücadele TMMOB'nin 60 yıllık geleneğiyle birlikte aslında kendisini yeniden üreten bir dönemin tarihe not düşülmüş satırları, olayları ve eylemleri. Dolayısıyla bizim yazıyor olmamız sadece bu kitabın bize ait olduğunu göstermiyor. Biz sadece tarihe not düşmek için bu kitabı yazdık. Bazen tarih bazı örgütleri, bazı insanları öne çıkartabilir. Bu öne çıkma durumu aslında dönemsel bir neferlik görevidir. Bugün biz, yarın siz ve sonraki günler başka kişiler olacak.

Kaçak Saray tek başına bir bina, tek başına bir mekan değil, cumhuriyetle hesaplaşan ve onun ideolojik bakış açısını mekansallaştıran bir siyasete karşı toptan yürüttüğümüz aslında bir özgürleşme mücadelesi. Bize “yazın” dediler, biz yazdık; sizler okuyacaksınız belki ama bu aslında bu mücadelenin deneyimi ve yarattıkları üzerine bir tartışma ortamının başlatılma-

sı anlamına geliyor. Hepinize katıldığınız için teşekkür ederiz. Çok değerli hocalarımız aslında kitabı tanıtacaklar. Ben moderatör olarak Emel Hocayı çağırayım, sonra da diğer hocalarımız gerçekten bu kitabı okudular. Ya bizi eleştirecekler, katkılarını sunacaklar “şöyle gelişsin” diyecekler. Aslında tartışmanın ilk adımı ve hepinize geldiğiniz için teşekkür ederiz.



**Yrd. Doç. Dr. EMEL AKIN**

*Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi*

Merhabalar.

Atatürk, Diyarbakır çöllerinde İsmet Paşa’yla birlikte gezerken diyor ki: “Bana öyle yeni bir din bul ki, ibadeti ağaç dikmek olsun.” Türkiye’nin ilk tarih profesörlerinden Afet İnan, Atatürk’ün, AOÇ’nin ağaçlandırılması sürecinde birebir ilgilendiğini ve her ağacın onun için ne kadar kıymetli olduğunu aktarıyor. Sadece ağaçlandırılmasıyla değil, kuruluş amacı, işlevi, sistemiyle AOÇ hepimizin bildiği gibi anlamı ve değeri son derece büyük olan bir Cumhuriyet simgesi; Cumhuriyet’in en büyük simgelerinden bir tanesi.

İşte tam da bugünlerde, Cumhuriyet’in yıkılmaya çalışıldığı ve hatta yıkıldığı, Atatürk’ün karalandığı ve yok sayıldığı bugünlerde... bir parantez açmak istiyorum, çok taze bir haber; sayısız örneklerine tanık olduğumuz yeni bir uygulama daha; Atatürk’ün kurucusu olduğu Meclis’in çıkarttığı Milli Saraylar 2016 takviminde Atatürk’ün fotoğraflarının olmadığı dün basında yer aldı. Artık Atatürk’ün resmine bile tahammülleri yok...İşte tam da bugünlerde AOÇ mücadelesinin Cumhuriyet’in değerlerinin mücadelesi olduğuna inanıyorum, hepimiz gibi...

Kaçak Saray kitabı, tam da bu mücadelenin, 2006 yılından beri yürütülen mücadelenin bir belgesi, aynı zamanda mücadelenin bizatihi kendisi. Kitap



sadece AOÇ'nin talan mücadelesi-ne veya Kaçak Saray mücadelesine odaklanmıyor. Mimarlığın, mekânın toplumsallığını; mekânın iktidar için ne kadar önemli bir güç, ne kadar önemli bir araç olduğunu; mekan-iktidar ilişkilerinde mekânın üretiminin ve biçimlenmesinin sadece kentleri değil, aynı zamanda toplumu dönüştürdüğünü ve rejimi meşrulaştırmanın önemli bir aracı olduğunu bir kez daha ortaya koyuyor, vurguluyor. Mekân-iktidar, mekân-sermaye, mekân-ideoloji ilişkileri temelinde, mekanın politikleşmesi ve mekanın siyasallaşması altyapısında inceliyor konuyu. Cumhuriyet'in temsili mekanlarının yerini, sermayenin ve İslamcı rejimin temsili mekanlarının aldığını; 1980'den bu yana uygulanan neoliberal politikaların sadece kentleri değil, toplumu nasıl dönüştürdüğünü aktarıyor kitap. Sadece tek noktadan Atatürk Orman Çiftliği mücadelesine odaklanmayışı, süreci sistemin bütünü içerisinde ele alışı, içinde bulunduğu dokunun diğer örüntüleriyle birlikte değerlendirmesi çok daha değerli kılıyor kitabı.



Kitap, detaylandırıyor AOÇ'nin hikayesini, Kaçak Sarayın hikayesini ve 2006 yılından beri iki farklı aksta yürütülen mücadeleyi. 2006-2012 ve 2012'den günümüze kadar olan iki farklı mücadele aksını çok detaylı bir şekilde aktarıyor. Bu detaylandırma süreci içerisinde TMMOB'un, Mimarlar Odası Ankara Şube'nin mücadele geleneğinden ve farklı mücadele alanlarından da söz etmeyi ihmal etmiyor. Sistemin bütünü içerisinde ele alması, kitabın tarihe düşürdüğü notu bir kez daha önemli ve değerli kılıyor.

Çok değerli hocalarımız var bu imza gününde. Ben tek tek hepsini davet etmek isterim: İlhan Tekeli Hocam, Cemal Talu Hocam, Aziz Konukman Hocam, Güven Arif Sargın Hocam, Çağatay Keskinok Hocam ve Sonay Bayramoğlu Özügürlü Hocamı davet ediyorum.

Süremiz çok uzun değil. Söylenecek çok şey var, herkesin söyleyeceği çok şey var; ama ne yazık ki, bize tanınan süre çok uzun değil. Bu nedenle, 10 dakikayla 15 dakika arasında tutmaya çalışalım konuşmalarımızı. İlhan Hocam buyurun.





**Prof. Dr. İLHAN TEKELİ**  
*Emekli Öğretim Üyesi*

Merhabalar; Türkiye’de her zaman o kadar kötü şeyler olmuyor. Mesela bu kitap bugün için olan iyi şeylerden biri. Çünkü çok alışılmış bir kitap değil ve açılışta Başkanın söylediği gibi kitabın ötesinde bir şey. Bir mücadeleyi bize tanıtıyor. Onun da ötesinde, kitabın yayınlanması mücadelenin sürdürülmesinin bir yeni adımı haline geliyor. Çünkü bu işler olup bitiyor, o günlerde gazetelerde yer alıyor, ama zamanla unutuluyor. Oysa kitaplar içinde yer aldığı zamana karşı daha dayanıklı hale geliyor. Kaçak Saray bir kitap haline geldiğinde, bu mücadele bir öykü niteliğini kazanıyor, istendiğinde kolayca ulaşılıyor.

Kaçak Saray kitabı bu mücadeleyi gazete sayfalarının arasından kurtarması bakımından ben çok yararlı, ayrıca akademik çevreler için de inceleme için başvurulacak bir örnek olay olarak okutulacağını, düşünüyorum. Aslında Mimarlar Odasının geleneğinden gelen bir mücadele alışkanlığı var, Ankara Şubesinin yaptığı bu mücadele çok odaklanmış, ısrarlı bir mücadele ve temelde iki farklı öğeyi içeriyor. Birincisi AOÇ’yle ilgili, ikincisi ise Kaçak Sarayla ilgili bir mücadele. AOÇ’yle ilgili mücadelenin daha geleneksel bir öyküyü anlattığını düşünüyorum, ama Kaçak Sarayla olan mücadelenin demokrasinin tam merkezinde yer alan hukuk devleti anlayışına uyulmayışının, bizim meslek alanımızdaki, en çarpıcı örneğini oluşturduğunu düşünüyorum. Biraz sonra bunları açacağım.

Aslında Türkiye’de her büyüyen hızlı kentin yakınında bir yeşil alan varsa, orman varsa, herkesin gözü onun üstündedir ve bunu nasıl ederiz de kullanırız diye değişik yollar ararlar ve bunun yolunu bulurlar. Bu bakımdan An-



kara'da büyük yeşil alan olarak iki örnek var. Yeşil alanları koruma mücadelesi verenler bakımından bu iki örneğin karşılaştırmasının yararlı olacağını düşünüyorum. Birisi Orta Doğu Teknik Üniversitesinin büyük alanı, ikincisi de -tabii daha büyük bir alan, şimdi daha küçülmüş durumda- AOÇ. Kentin civarında böyle bir alan varsa, o toplumda hemen iki grup oluşuyor. Gruplardan biri "aman bunu nasıl parçalarız" diye bir arayışa giriyor. İkinci grubu ise direnenler oluşturuyor. Direnenler de tabii bir strateji izliyor. AOÇ'nin kurucuları bu alanı korumak, elden çıkmasını engellemek için parçalanmayı zorlaştıracak bir strateji geliştirmişler. Demişler ki: "Bunu o kadar güçlü olarak kuralım ki, kolay kolay elden çıkmasın ve bunun için AOÇ'de bir alanın kullanılmasının değişebilmesini kanunla çıkarılması koşuluna bağlamışlar." Bu yol ilk bakışta çok dayanıklı görünmesine rağmen etkili olmamış. O başlangıçtaki, çok büyük 15.500 hektar alan sürekli küçülerek 3.000 hektara kadar inmiş bulunuyor. Aslında AOÇ'de kullanım değişikliğinin kanun çıkarmaya bağlanmış olması küçülmeyi önleyememiştir. Böyle kullanım değişikliğinin yasa çıkarma koşuluna bağlanmasının sağlayabildiği, ihlalin ancak güçlü ellerle yapılabilir hale getirmek olmuştur. Oysa alelade insanlar ihlal edemiyor, ancak güçlü olmanız gerekiyor. Güçlüye ihlal etme ayrıcalığı tanıyan bir yasal çerçeve olmuş gibi görünüyor.

Ama İkinci büyük yeşil alan olan ODTÜ'de yeşilin korunmasında daha basit bir strateji izlenmiştir. O stratejide ne var? Kemal Kurdaş dokunulmasın diye araziye ağaçlandırmaya başlamıştır. Tabii daha sonraki yıllarda da ağaçlandırma sürmüştür. Bu ağaçlanan alana öğretim üyeleri ve öğrenciler sahip çıkmış ve bu yeşil alana sahip çıkma Orta Doğu'nun mücadele geleneğinin bir parçası haline gelmiştir. Günümüze kadar bu yeşil alan korunmuştur. Bu stratejinin dayandığı hiçbir yasal güvence yok, ama bu korunuyor, öteki korunamıyor. Bence koruma meselesinin arkasındaki strateji tartışmaları bakımından bu karşılaştırmanın aydınlatıcı olduğunu düşünüyorum.

Tabii kitabın ikinci öyküsü bence daha ilginç. Mimarlar Odasını Kaçak Saray konusundaki mücadelesi daha riskli; mücadeleyi verenler bakımından çok daha riskli ve çok daha zor, ayrıca mücadele edebilmek için çok daha yaratıcı olmayı gerektiriyor. Aslında Türkiye'de demokrasinin işleyişi, hukuk devletinin iktidar gücünü kullananlarca nasıl ihlal edildiğini göstermesi bakımından çok ilginç bir örnek olay. Bu örnek olay ve bu örnek olayın karşısındaki mücadele biçimi yol gösterici olacak.

Bence bu mücadelenin önemli bir başarısı var: Oraya şimdi Cumhurbaşkanlığı Külliyesi deniliyor ama bu isim Kaçak Saray imgesini ortadan kaldıramıyor. Bu durum mücadelenin başarısının en önemli kanıtıdır. Bu örnek olay, Türkiye koşullarında STK'ların, aktif yurttaşların verecekleri mücadelenin



nasıl olması gerektiği konusunda da bir örnek oluşturuyor. Bu Kaçak Saray olayında, toplumdan gayesi, yapılma biçimi, yapılan binanın özellikleri gizlenerek ve büyük paralar harcanarak yapılan bir binalar grubuyla karşı karşıyayız. Bu binanın arkasında ne kadar büyük bir siyasal güç konulursa konulsun, bir başarı üretilebilmiş durumda değil. İçinde oturanlar rahat oturamıyor, rahatsızlar. Bir bina yapılırken hukuk devleti kurallarına uygun olarak yapılmasının ne kadar önemli olduğunu yaşayarak görüyoruz. Hukuk devletine uygun olarak yapılmayan binanın içinde ne kadar büyük bir siyasal güç olursa olsun rahat oturamıyor, sürekli bir rahatsızlık duyuyor..

Bence Mimarlar Odasının yaptığı en büyük hizmet, bu binayla ilişkin olarak, toplumdan gizlenen bu olayı toplumun bilgisi içine sokmasıdır. Bu bilgin topluma yayılmasıyla birlikte rahatsız edici yargılar da ortaya çıkıyor. Şatafat, israf, hukuk dışılık. Bu yargılar, bu bilgilerin gelmesi sonrasında oluşuyor ve bu durumda mücadelenin en önemli kısmı, bilgilenmeyi doğru yapmak haline geliyor. Aslında açılıştan Başkanın da söylediği gibi bu mücadele, AOÇ ve Kaçak Saray ikiliği üstünden yürütülmesine rağmen -bu kitapta da bu çok güzel vurgulanıyor- bir araya getirildiğinde daha üstteki, daha gizli bir ajandanın sergilenmesini de açıklamış oluyor. O da Cumhuriyetin semboller sisteminin tahrip edilmesiyle ilgili. Kitaptaki AOÇ'nin Atatürk'le ilişkisini anlatan bölümü okursanız orada göreceksiniz, Atatürk'e referanslarının gevşetilmesi çabası tüm kente yayılmış durumda. Çankaya'nın cumhurbaşkanlığının yeri olmaktan çıkarılması da böyle bir çaba. Başarılmak istenilen Cumhuriyetin başlangıç döneminin Ankara'da oluşturduğu sembollerinin ortadan kaldırılması ve yeni bir sembol sisteminin yaratılması şeklinde ortaya çıkıyor. Ama Kaçak Saray hukuka uygun olarak yaratılmadığı için sembollük işlevini göremiyor. Bundan utanılıyor, sıkılıyor.

Bir şey daha söyleyip bitirmek istiyorum, süremizin az olduğunun farkındayım. Bu noktada karşımıza çıkan bir soru var: Türkiye bu kadar para harcamış, birçok işler yapılmış, hukukun usullerine uyulmamış falan. "Böyle olmasaydı, usulüne göre yapılırdı bu nasıl olurdu?" Nasıl bir sonuç alınırdı diye bir düşünce deneyi yapmakta yarar var. Sanki bu gibi işler usulüne göre yapılamamış gibi konuşuluyor. Oysa usulüne göre nasıl yapıldı diye sormamız gerekiyor. Benim bürokratik yollar konusunda çok ayrıntılı bilgim yok. Ama herkesin bilebileceği şey, önce cumhurbaşkanlığına sarayına ihtiyaç olduğuna ilişkin karar meclisten çıkacaktı, bütçeye konulacaktı, vesaire. Bu açıdan baktığınız zaman Kaçak Saray meclisten çıkan bir karar var ama başbakanlık için. Bakın nereden nereye sapıyor.

İkinci adımda, bu Saray için plancılardan plana uygun bir yer belirlemesi istenecekti, planda bir tadilat yapılacaktı. Eğer yer seçimi kararı plancılara



birakılması halinde plancılar, muhtemelen AOC'yi seçmeyecekti, başka bir yeri seçecekti. Tabii bundan sonra cumhurbaşkanlığı sarayı gibi çok temsiliyeti yüksek bir bina yapılmasına geçilecekti. Uluslararası bir yarışma açılıp, dünyada ses getirecek bir bina yapılmaya çalışacaktı. Ya bu süreç böyle sürecekti ya da başlangıçta “bu israftır, gerek yok” denilecekti.

Ama bu süreç izlenseydi ya herkesin iftihar edeceği, benimseyeceği bir yapı çıkacaktı ya da daha baştan kimse uğraşmayacaktı bu işle. Her iki halde de Türkiye içinde bir gerilme yaratılmamış olacaktı. Harcanan paradan ve yapılan işten övünç duyacaktık. Türkiye’de çok önemli bir bina yaptı diye. Çok girmeyeceğim ama Anıtkabir’in yapılma hikâyesini ciddi olarak okursanız, bir temsiliyet binasının nasıl yapılacağını ve toplum tarafından nasıl benimseneceğini göreceksiniz.

Aslında bu kitap bize bütün bu kavgalarla Türk Toplumunun nasıl bir başarısızlık ürettiğinin öyküsünü anlatıyor ve bu başarısızlığı üretmek için aslında yasalarımız müsait değil. Yasalarımız, kurallarımız, bir başarı üretmenin kurallarıdır. Öyle ise sormak gerekir insanlar niye bunun dışında kalır? Bunun için yapılması bakımından mantığını kurmak zordur. Bunun mantığı ancak siyasal aktörlerin “muktedir” yaratması gayretleri açısından anlaşılabilir. Kendi gücünü sergilemek için, bir güç sergilemesidir bu. Güç sergilediğiniz zaman bunun pahasını da taşımak durumunda kalırsınız.

Teşekkür ederim.

**EMEL AKIN-** İlhan Hocama teşekkür ediyorum. Çok kısa süre içerisinde çok çarpıcı noktalardan söz etti bize. Sırayı bozmadan, Cemal Hocam sizinle devam ediyoruz.







**Prof. Dr. CEMAL TALUĞ**  
*Ankara Üniversitesi Eski Rektörü*

Ben sevgili dostlarımla bu kitabını çok büyük bir heyecanla aldım. Önce kitabın kapağına baktım, bir “saray” sözcüğü var. Bu sözcük geçen sene bu günlerde yitirdiğimiz değerli kültür insanı, sevgili Talat Sait Halman’dan öğrendiğim bir Eskimo özdeyişini anımsattı. Eskimolar değerli bir konuk kulübelerine gelirse; “kulübem çok küçük ama sizin varlığınız onu bir saray yaptı” derlermiş. Bu deyiş, bir mekânı saray yapanın, onun ölçsüz fiziki büyüklüğü ve şatafatı olmadığını, mekânı değerli yapanın insan olduğu gerçeğini dile getiriyor. Mustafa Kemal Atatürk’ün emperyalizme karşı ilk kurtuluş savaşını yönettiği ve arkasından büyük ve saygın bir ulus devlet yarattığı mekân, küçük bir bağ evidir. Cumhurbaşkanlığını da o bağ evinde sürdürmüştür. Ve eminim aklına devasa bir saray yaptırmak hiçbir zaman gelmemiştir.

Sonra kitabın arka kapağına baktım, ne güzel yazmış arkadaşlarımız.; “yanlış yerde doğru mekân, cumhuriyet sisteminde de saray olmaz” diye. Çok güzel değil mi? Sonra bir empati yapayım dedim, kendimi öbür tarafa koydum. “Yanlış yerde doğru mekânmış!” Ne yanlış yeri yahu? Tam orası, hatta seçeneği bile olmaz. Cumhuriyetin en önemli simgesi, cumhuriyete karşı öfkenin en iyi çıkarılacağı yer. Hatta arkadaşlarımızın kitaplarına aldıkları eskizde görüldüğü gibi burasıEgri’nin miğferiyani tam da Atatürk Orman çiftliğinin en can alıcı yeri, tepesi. Demek ki tam doğru mekan. Gelelim “Cumhuriyet rejiminde saray olmaz” kısmına. Yanıldınız yine bizim amacımız bu Cumhuriyeti ayakta tutmak değil ki, bizim hedeflediğimiz rejim hiç saraysız olmadı ve olmaz. “Saray” mutlaka olmalı hem de en büyüğünden. Evet dostlar biz bunu tahmin etmeliydik. Yani orada bir Saray dikilmesi için çalışacaklarını tahmin etmeliydik. Edemedik, iyi okuyamadık.



Ön ve arka kapaktan artık içeriğe dönelim. Bu olağanüstü kitap, Atatürk'ün yoktan var edip ulusuna armağan ve emanet ettiği özel bir alanda, Atatürk Orman Çiftliği'nin üzerinde yükselen Kaçak Sarayın öyküsünü ve tabii daha çok ona karşı yürütülen mücadelenin öyküsünü içeriyor. Yazarlar Kaçak Sarayla mücadele stratejisini geliştirebilmek için öncelikle bu sarayın amacını, nedenini ve tüm arka planını iyi kavramaya yoğunlaştıklarını belirtiyorlar.

Böylece bizde kitabın sayfaları aktıkça Cumhuriyetimizin başkentinde, Cumhuriyetin kurucusuyla, değerleriyle, varlığıyla özdeşleşmiş olan AOÇ'nin var oluş süreci ve ne yazık ki Atatürk'ün ölümünden sonra başlayan talan edilmiş süreci hakkındaki bilgilerimizi tazeliyoruz. Bu talan sürecinin başlıca yükselme dönemleri olan 1950'li yıllar ve 12 Eylül Askeri Darbesi döneminden sonra bu işi bitirmeye soyunan AKP iktidarı dönemini daha iyi anlıyoruz.

AKP döneminde, bir taraftan neoliberalizmin rant hırsı, diğer taraftan Siyasal İslamcılığının Cumhuriyete yönelik öfkesi Ankara'yı her yönden kısıp almış, Cumhuriyetin simgeleri teker teker saldırı altında kalmıştır. AOÇ bu dönemde giderek insansızlaştırılmış, itibarsızlaştırılmış ve 2006 yılında bu işlerin ustası Melih Gökçek'e teslim edilmiştir. Melih bey bu işi iktidarın tüm güçlerini kullanarak, hukuk dışı bir biçimde yürütmüştür. Aslında son yıllarda çok popüler olan tabirle bu tam bir "toprak gaspı"dır. Yani kamusal olan ve ortak kullanıma açık olan bir toprağa onu kullananların onayı alınmadan el konulmasıdır.

Kitapta, Kaçak Saray'a karşı mücadelede 2006-2012 arası bir amansız takip ve hukuki hak arama dönemi olarak nitelendiriliyor. 2012 ile toplumla buluşma ve toplumsal eylemler döneminin başlangıcı sayılıyor.

Tezcan Başkan, mücadelenin şifrelerinin iki kaynağı olduğunu anlatıyor. Bunlardan birincisi AOÇ'nin kuruluşundan öğrenilenler... Bunlar; özgüven, inanç, karşılıksız emek ve koşulsuz sevgi olarak betimleniyor. İkincisi ise, burasını çok duygulanarak okudum, çocuklardan öğrendiklerim diyor. Israr, kararlılık, sadelik, mücadeleden keyif alma ve yaratıcılık olarak sıralıyor...

Bu öğrenmelerini TMMOB'nin geçmiş birikimi ile birlikte dokuyor ve yepyeni bir eylem programı yaratıyorlar. Ben 68 kuşağındayım. Eylem deyince benim aklıma "hadi şimdi burada adını söylemeyeyim" başka şeyler gelir. Onların eylemleri ise; yaratıcı ve barışçıl, mizah ve akıl temelli, çok renkli ve son derece etkiliydi. Siyah giy eyleme katıl karşıdan karşıya geç; maskeli balo; mahkeme kararını anlamadın gözüne gözlük; benim adım AOÇ forumu... Her birinin akılda kalıcı bir simgesi, rengi, ürünleri var. Onlar, bir taraftan mücadele ederken diğer taraftan geleceğin tohumlarını da attılar. Gelecekte nasıl bir AOÇ olmalıdır üzerinde çalıştılar, yarışmalar açtılar. Uma-

rım, AOÇ Eylem Müzesinde hepsini birlikte göreceğiz bunların. Keşke Can Dündar hızla çıkıp gelse de bu müthiş mücadelenin belgeselini yapsa... Hatta çizgi romanı yapılsa...İngilizcesi, İspanyolcası... Herkes, hepimiz bu kitabı okumalı, okutmalıyız.

Kuvvetler ayrılığının ortadan kaldırıldığı, medyada, üniversitelerde ve genel olarak toplumda korkunun ve teslimiyetin tavan yaptığı bir ortamda direnişin ve umudun bayraktarlığını yapan çok az insan kaldı. Korku gibi cesaret de bulaşıcıdır. Tezcan'ın Ali'nin, Gökçe'nin ve onların yürekli çalışma arkadaşlarının cesaretine çok ihtiyacımız var.

Bir de son olarak, özel olarak Tezcan'a da bir şey söylemek istiyorum: Vedat Dalokay, kitapta da hatırlatılıyor "ben kentin annesiyim" derdi. Şimdi Başkentin yeni bir annesi var, müthiş bir annesi. Bir tarafta Beton Kafalılar yani neoliberalrant yağmacıları, onların yanında Ortaçağ Kafalılar yani Siyasal İslam var. Bunlar kenti kısıp almışken, kentin yeni annesi her tarafa ulaşmaya çalışıyor, onlarla amansız mücadele ediyor. Beton Kafalılara ve Ortaçağ Kafalılara karşı kendi çocuğunun deyişiyle bir Orman Kafalı kadın. Sevgili Tezcan, seni saygıyla, sevgiyle, hayranlıkla izliyoruz. Sana, bütün dostlarına, çalışma arkadaşlarına teşekkür ediyorum. Hepinize saygılar sunuyorum.

**EMEL AKIN-** Cemal Hocanın bu güzel ve etkileyici konuşması için teşekkür ediyoruz. Ben sırayı bozmadan gidebiliriz diye düşünüyorum. Çağatay Hocam buyurun.





TMMOB MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ



**Prof. Dr. ÇAĞATAY KESKİNOK**

*ODTÜ, Öğretim Üyesi*

Mimarlar Odası Ankara Şubesi, meslek odalarının mücadele sürecinde önemli bir tarih oluşturmuştur. Örnek oluşturmaktadır. Bu geçmişe yönelik bir konu değildir; adım adım her aşamasıyla geleceğe yönelik, mücadele süreçlerine örnek olacak bir deneyimdir.

Bir dileğim var; Şehir Plancıları Odası'nın üyesiyim. Mimarlar Odası'nın komisyonlarında yıllarca görev aldım. Peyzaj Mimarları Odası'nın değişik zamanlarda komisyonlarında çalıştım. Bu üç odanın Atatürk Orman Çiftliği ile ilgili önemli deneyimleri birleştirilmeli, ortak bir birikime dönüştürülmelidir. 2007 yılında Koleksiyoncular Derneği'nin etkinliği olarak Atatürk Orman Çiftliği Sergisi'nin açılmasında Düzenleme Komitesi'nde yer aldım; bir kitapçık hazırlandı: Bir Çağdaşlaşma Öyküsü-Cumhuriyet Devriminin Büyük Eseri: Atatürk Orman Çiftliği. Sergide Atatürk Orman Çiftliği'yle ilgili önemli bir fotoğraf koleksiyonu sergilendi. Bütün bunların toplu eserler olarak bir araya getirilmesinde yarar görüyorum.

AOÇ ile ilgili düşüncemiz geçmişe yönelik bir koruma bakış açısıyla sınırlı olmamalıdır. AOÇ, Gazi Çiftliği ya da Devlet Çiftlikleri bir özgürleşme tasarısıdır. AOÇ ile ilgili olarak yazdığım bütün yazılara hep şu başlığı koydum: "Bir özgürleşme tasarısı olarak Atatürk Orman Çiftliği". Bu girişim, 1920-1930'lardaki Halkçı, Cumhuriyetçi, Devrimci bir ulusal kalkınma bakış açısının olmazsa olmaz bir parçası olarak gündeme gelmiştir. AOÇ'ye, saldırı, Devlet Çiftlikleri Sistemi'ne yapılan özelleştirme saldırısının parçasıdır. Bu emperyalizm temelli sermayenin yeniden yapılanması süreciydi. Bu saldırının hedefi ulusal kalkınma yolundaki, bağımsız ve egemen ülkelerin esir alınmasıdır. Bu saldırı, Özal ile başlayıp Çiller ile doruğuna ulaşan ve Çiller tarafından "son sosyalist Türk devletini yıktık" şeklinde ifade



edilen saldırıdır. Chossudovsky'nin Yoksulluğun Küreselleşmesi kitabında bu süreç açık biçimde dile getirilmiştir. Az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde ulusal kalkınmayı temsil eden devlet fabrikaları ve işletmeleri sisteminin paramparça edilmesidir bu süreç; beraberinde önemli bir küresel sömürüyü getirmiştir. Atatürk Orman Çiftliği'ne yapılan saldırı esas olarak bu ana saldırının parçasıdır. Bu saldırı yalnızca iktisadi değil, biçimlerin, mimarlığın ve şehirciliğin alanını da kapsamaktadır. Kurumlar yalnızca iktisadi varlıklarıyla değil mimari biçimleriyle, yarattıkları güzelliklerle de hedef alınmaktadır. Saldırı kapsamlı, yalnızca iktisadi değil aynı zamanda biçimleri de hedef almaktadır.

Çiftlikler sistemine öncülük eden AOÇ tarım sektörünün geliştirilmesi, kırsal emeğin özgürleştirilmesi, makineleşme gibi bütün ilerleme düşüncesini bünyesinde toplamıştır. İlk adıyla Gazi Çiftliği giderek yaygınlaştırılmıştır. Bu girişim gerici ve feodal çevreleri rahatsız etmiştir. Devlet Çiftlikleri, Cumhuriyet Tarihi boyunca feodal çevrelerin her zaman hedefi olmuştur. Bütün bunlara karşın Devlet Çiftlikleri Türkiye'de hala daha çok önemli roller üstlenerek varlıklarını sürdürmektedir. Çiftlikler, bulundukları bölgede tarımsal kesime önemli katkılar sağlamakta, eğitim açısından kırsal kesime önemli hizmet vermektedir.

AOÇ ve onu oluşturan devrimci ve halkçı düşünce, tarımsal üretimin geliştirilmesi, tarımda araştırma-geliştirme faaliyetlerinin geliştirilmesi, eğitim ve araştırma bütünlüğünün sağlanması ve aynı zamanda da kentin önemli bir kamusal mekanı açısından geleceğe örnek oluşturan bir kamusal değerdir; bir darbe yemiş olsa da geleceğe yönelik olarak yok edilemeyecek bir değerdir.

Atatürk Orman Çiftliği'ne yalnızca bir koruma bakış açısıyla yaklaşılmamalıdır. Esas sorunumuzun, geçmişe yönelik bir koruma bakış açısından çok geleceği inşa etme, hala daha önemli bir sorun oluşturan kırsal kesimin özgürleştirilmesi ve desteklenmesi olduğunu düşünüyorum.

**EMEL AKIN-** Teşekkür ediyorum Çağatay Hocam. Hocam buyurun.





TMMOB MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ



**Prof. Dr. AZİZ KONUKMAN**

*Gazi Üniversitesi, İİBF, Öğretim Üyesi*

Tam da müdahale edilecek bir alan, şimdi girmem lazım yani söze tamam mı? Neden? Çünkü Çağatay Gökçek'ten bahsederken işte kafası çok büyük-müş, diğerlerinin kafası küçükmüş. Bunlar kafaya çok takmışlar her şeyi. Zaten Cemal Hoca da: "Bunlar beton kafalılar" dedi. Şimdi bu beton, kafaya takmayla falan sermaye birikim modelleri de betondan sermaye birikimi. Bunlar AVM, inşaat falan. Yani bu kapitalizme katkıdır, onu söyleyeyim. Yani bilirsiniz sermaye malları üzerinden bir sermaye birikimi olur. Yani yatırım malları üretilir, Marks'ın kapitalde anlattığı budur ama bunlar çok entere-san bir şeyi gerçekleştirdiler. Bunlar bizzat metanın kendisini bir sermaye gibi değerlendirdiler. Bilmiyorum yani konut alanlarının büyük bir kısmı ih-tiyaçtan dolayı konut almaz, onu bir sermaye, hatta onun kağıtları da türe-tildi biliyorsunuz 2008 krizinde ve menkul kıymetleştirme başladı. Artık siz bina almıyorsunuz, o binanın üzerinde hukuki bir iddiayı kağıtları el de-ğiş-tiriyorsunuz. Güzel de bir isim bulmuşlar "paper plame" var üzerinde. Yani bu kağıt dolaşiyor ama ortada bir konut var ve mesela bin tane kağıt var; bin tane o konut hakkında ne bileyim mülkiyet hakkı var.

Dolayısıyla bunların kafası bu betonla çok ilişkili. Dolayısıyla kent şeyleri de öyle. Kenti bunlar fabrika olarak görüyorlar. Toprak, ne bileyim çiçek; bunların hepsi hammadde. Bu hammaddeleri nasıl bir araya getiririz? Ken-tin silüetini şöyle değiştirirsek şöyle bir rant olur, böyle değiştirirsek böy-le bir rant olur diye. Aslında çok da haksızlık yapmayalım, sadece bunlara özgü bir şey değil. Aşağı yukarı kapitalizmin kendi metropollerinde, çevre ülkelerinde de buna benzer modeller var. Nedir o? Yani kentin fabrika ola-rak görülmesi. Yani kent sadece böyle ne bileyim fabrikaların bulunduğu bir mekan değil, aynı zamanda kendisi de bir fabrika olarak algılanması aslında literatürde de tartışılan bir şey. Pek literatürü okuyarak mı bu noktaya gel-



diler, yoksa kafaları beton olduğu için mi bu noktaya geldiler? Onu bilemem, o başka kişilerin herhalde incelemesini kapsamalı.

Şimdi bir kere çok nadir yayınlardan biri, onu söyleyeyim. Yani sadece ele aldığı konu açısından değil, ne anlamda nadir bir çalışma? Bir kere her disiplinden insanı ilgilendiriyor. Zaten davetin de biçimi bunu gösteriyor. Burada kamu yönetimsi var, iktisatçısı var, şehir plancısı var. Hocayı saymıyorum, o bütün disiplinlerin şeyi, onun özel bir yeri var. Cemal Hoca var, herkesle acayip bir şey bu. Bütün disiplinlerin içinde bir şeyler aradığı bir kitap haline gelmiş bu. Bu gerçekten övgüye değer bir şey, ben odayı bu açıdan kutluyorum. Mesela hemen şimdiden okuma listesine girmeyi hak eden bir kitap, arkadaşlarıma da önerdim. Mesela bu Türkiye ekonomisinde rahat okutulabilecek bir kitap. Hem 1930'lu yılları izlesin insanlar hem de günümüzün Türkiye ekonomisi nereye gidiyor? İktisat tarihi açısından yine önemli. Kent mimarisi, tarihi açısından önemli. Yani kent sosyolojisi, kamu yönetimi, çok ilginç. Hemen hemen her birinin nesnesi olabilecek bir kitap ve o açıdan kutluyorum.

Bu “kentsel mekan mücadeleleri neden önemlidir?” konusuna gelecek olursak -David Harvey’e burada da referans verilmiş. O da çok Türkçeleşti, 2014 yılında bir kitabın içinde bir makale. Yani o makaleyle bu kitabı yan yana mı, yoksa içine ayrı bir bölüm mü koymak lazım. David Harvey’in belki kafasında düşündüklerinin somut örneği burası. Yani David Harvey’e “bunu okuyup o makaleyi bir daha yaz” desen -tabii kitapları da var tabii bu arada emin olun o teorik şeylere belki çok fazla ekleyecek şey bulamayabilir ama ampirik zenginliği bu kadar güzel olan bir saha çalışmasını herhalde o da taktirle karşılar. Hemen acilen İngilizceye çevrilip kendisine gönderilmesinde yarar var. Belki bir katkı o da ondan gelir.

Onun dışında bir iktisatçı olarak beni çok heyecanlandıran bir bölümü var. Birinci bölüm zaten bizim sevgili Tezcan’la yöneticiliği sırasında farklı toplantılarda, yine böyle farklı disiplinlerin bir araya geldiği toplantılar sırasında bir yüksek lisans çalışması içinde olduğunu gördüm. Kendisi Latin Amerika çalışmalarında bulundu, bir tez çalışması yaptı ve ona da bir önsöz yazma bana nasip oldu. Çok da güzel bir kitap ve şunu düşündüm: Yahu bu kitap içinde bulunduğu kent mücadelesine çok uygun düşüyor ve çok uygun bir anlatımı da içeriyor. Çünkü neoliberal politikaların ilk laboratuvarı olan Şili’den sonra önemli bir laboratuvar da -çünkü oradan alınan sonuçlar çok önemli- Türkiye’de tartışılıyor ve kent üzerindeki sonuçları da zaten ön sonuçları orada var ve adeta Şili’de olanların yol haritası. Türkiye’de neler oluyor diye bir baksanız önce onun o kitabına bir bakmanız lazım. Sonra zaten hiç şaşmıyorsunuz saraya falan. Hocam yani sizin dediğiniz doğru: Saray, Atatürk Orman Çiftliğinin talanı falan... Çünkü neoliberalizm öyle bir vahşi biçimiyle Türkiye’yi her alanda talan etti ki, o talanlardan önemli birkaçı



diyebiliriz bunlara ama simgesel tarafı çok önemli. O talanlar belki o kadar cumhuriyetle doğrudan bağlantılı olmayan talanlar olabilir bir kısmı ama bu iki talan resmen cumhuriyet ideolojisinin simgesi olan, daha doğrusu onu yeniden üreten bir simgeyle de çatışmayı temsil ettiği için çok önemli. Yoksa talan örnekleri diğerleriyle çok fazla. Hatta bir kitap var, yine onu önereceğim. TRT’de uzun yıllar Ekonomi Dosyası programını yapan bir ağabeyimizin Atatürk’ün Diktiği Ağaçlar kitabı. Ama bu sadece ağaç anlamında değil, simgesel anlamında da KİT’leri anlatıyor, 1934 planının Türkiye’ye kazandırdığı kamu kuruluşlarından bahsediyor ve onların nasıl tasfiye edildiğini gözünün önünde anlatıyor. Çünkü yaşamış, uzun bir süreyi görmüş ve onları bize anlatıyor. O kitapla bu kitap birlikte okunursa gerçekten çok anlamlı bir yere gelir.

Son birkaç şey daha söylemek istiyorum: özellikle birinci bölümde birinci ve ikinci kuşak neoliberal politikaların böyle bir panoraması yapılmış, oradan kaçak saraya geliyor. Yani şöyle bir şey yok: Bu kitabı ilk gören ne diye düşünebilir? Yahu herhalde Atatürk Orman Çiftliği anlatılacak, kaçak saray anlatılacak, mücadele anlatılacak falan. Hayır, arka planında muazzam bir teorik birikim var; yani bir tez yazılmış. Karşımızda şu an akademik düzlemde bir savunmaya girse çok rahat başarılı olabilecek bir tez var. Ciddi anlamda onu somut örneklerle de ete kemiğe büründüren bir çalışma var. Bu açıdan da bu kitabın çok önemli bir katkısı var.

Mesela üçüncü bölüm çok heyecanlandırıyor. Neden? Atatürk Orman Çiftliğini izlerken, özellikle böyle altı çizilmiş. Sevgili Ali’yi hakikatten kutlarım. Bir sürü Atatürk Orman Çiftliğiyle ilgili kitaplar çıktı belki ama orada ortaya konulan modelin cumhuriyetin üretim modelinin bir prototipi olması açısından müthiş etkileyici. Yani orada başlangıçta bir ağabeyimiz -öğretmendir kendisi- “sütümüzü aldılar” lafı hiç yabana atılacak bir şey değil. Sütümüzü, dondurmamızı, biramızı, meyve sularımızı... Orada neler üretildi. Yani orası bir küçük Türkiye modeliydi. Yani Atatürk Orman Çiftliği modeli aslında küçük, modern, çağdaş bir üretim modeli. O açıdan da çok önemli. Sevgili Ali onu çok güzel ortaya koymuş.

Üçüncü bölümse inanılmaz okuması zor olan hukuk metinlerini, “ne oluyor, ne gidiyor” diye çok rahat okunamayacak bölüm Gökçe kardeşimiz tarafından böyle su gibi, hukuk bilmeyene de adeta ve aslında yöneticilere hukuk dersi veriyor ama olsun o dersten biz de bir şeyler öğreniyoruz. Yani biz de yarın bir gün yönetici oluruz, bir yerlere geliriz, en azından Gökçe bize bir yol haritası veriyor “aman ha dikkatli ol, bunları izliyoruz” diye. Bir meslek örgütü bunları izler, kaydeder, kent belleğine bunu sokar kardeşim. Aslında çaktırmadan bir meslek örgütü üzerinden burada şekil vermek isteyenler, bu ekonomiye yön vermek isteyenlere çok ciddi bir uyarı. Onu da burada not edelim.



Mesela bütçe dersinde okutulabilecek yönleri var. Demin İlhan Ağabey çok güzel anlattı. Bu bütçe prosedürlerinin hiçbirisine uymuyor. Şu an o bütçeden alınan izin başbakanlık izni. Yani böyle bir bina yok hukuken, orası başbakanlık. İşte konut bölümü var, şey bölümü var. Dolayısıyla hukuk mücadelesi daha sonuçlanmadı, Gökçe onu söylüyor ama büyük bir ihtimalle o mücadeleyi biz kazanacağız. Çünkü her türlü hukuk ilkesinin ayaklar altına alındığı bir olay. Bütçenin mesela açıklık ilkesi vardır. Yani yapılan her şeyin, her kuruşun bizim tarafımızdan izlenmesi lazım, meclisin bilgisi dahilinde olması lazım. Daha da öteye gidelim; Sayıştay'ın her türlü denetimine açık olması lazım. Hiçbir süreç burada çalıştırılmadı. Adeta bir halkın gözlerinden kaçırılmaya çalışıldı. Bazı arkadaşlarımız, hatta bunların içinde mimarlar da var "Yahu hocam bardağın altın olması, yok filanın bilmem ne olması; çok mu önemli bunlar? İşte saray yapılmış, işte bardağı da bilmem ne" diyor. Kardeşim kamunun cebinden giden, bizim ödediğimiz vergilerden yapılan harcamalar bunlar. Bu bardak olmuş, yatak olmuş, sandalye olmuş, bunun önemi yok. Benim cebimden alınan paralarla ve hiçbir şekilde denetiminin yapılmadığı, bana sorulmadan harcandığı paralarla yapıldığı için Mimarlar Odasının Ankara Şubesi, onun bardak olup olmadığından bağımsız olarak her şeyi, her yapılan harcamayı kuruş kuruş bize açıklıyor. Bundan daha güzel bir şey olabilir mi? Niye işin bardak tarafına, tencere tarafına takıyoruz. Bunu özellikle bu eleştiri yapan arkadaşlara buradan benim tarafımdan da verilmiş bir yanıt olarak okuyun lütfen.

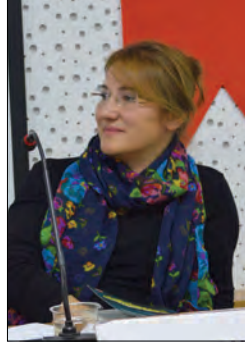
Daha çok söylenecek şeyler var ama burada kısa bir sunuş yapmamız istendiği için ben burada kesiyorum ve saygılar sunuyorum.

**EMEL AKIN-** Aziz Hocama teşekkür ediyorum ve Sonay Hocamla devam edelim diyorum.





TMMOB MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ



**Prof. Dr. SONAY BAYRAMOĞLU ÖZÜĞURLU**

*TODAİE, Akademik Personel*

Herkese merhabalar. Teşekkür ederim öncelikle, bu güzel kitabı okuma fırsatı buldum bu sayede.

Ben aslında birkaç başlıkta çok kısaca değerlendirmemi sizinle paylaşmak istiyorum.

Birincisi Atatürk Orman Çiftliğiyle ilgili. Bu hayvanat bahçesi kısmına ilk araçlar girip orayı şimdiki park haline getirmeye çalıştığı dönemde ben de kızımı ilkokula kaydettirmiştım. O da çok seviyor ve ev de yakın diye sürekli gidip gelirdik. Çok rahatsız oldu. Bir de Atatürk Orman Çiftliği diye çok keyif aldığı bir yer. “Niçin böyle yapıyorlar? Bir insan nasıl ormanı sevmeyebilir? Kim bunları yapan?” dedi. İşte anlattık biraz. Sonra “Peki nasıl olur da ormanı nasıl sevmez insanlar, böyle bir şey nasıl olabilir? Ne yapabiliriz?” dedi. Hukuki yolları var, dava açılabilir falan dedim. Okuma-yazma da öğreniyordu ve “hemen açalım davayı” dedi. Her gün soruyordu eve döndüğü zaman “ne yaptın, açtın mı davayı?” diye. Neyse o zaman konuştum hakikatten bir avukat arkadaşım. “Mimarlar Odası o davayı açtı ve yürütüyor, çok sayıda takipçisi var” dedi. Öyle gittim, gönül rahatlığıyla kızıma anlattım. Onun da hem hoşuna gitti, bir yandan da “acaba yeterince mücadele ediliyor mu?” diye bir şüpheyi de bir yandan içinde barındırıyor. Herhalde kendisi de biraz daha büyüdüğü zaman bunu okuyunca kendi değerlendirmesini yapacaktır.

Şu ana kadar yapılan konuşmalar aslında kitabın önemine ilişkin, içeriğine ilişkin doyurucu değerlendirmeler oldu. Ben belki 1-2 şeye değinebilirim.

Birincisi, gerçekten bu bardak meselesinden başlayayım. Çok sık karşılaşılan bir şey; işte mutfak harcamaları, işte İtalyan seramiğiyle belki de günde-



me çok fazla oturdu. Halen öyle düşünüyorum, o zaman da öyle düşünmüştüm. Bu normalde gazetecilerin peşine düşmesi gereken bir durumdu. Yeni bir saray yapılıyor ve evet her ayrıntının toplumla paylaşılması gerekiyordu ve bu yapılmadı. Dolayısıyla bir ihtiyacı aslında cevapladı ve böyle bir ihtiyaç da vardı ki karşılık buldu ve bu kadar ses getirdi diye düşünüyorum.

Bu kitapta görebildiğim kadarıyla zaten halka ait olan değerlerin kaybedilmek üzereyken ona karşı yapılmış olan mücadelenin bir hikayesi var. Bu mücadelenin kendisi anlatılıyor, nasıl yapıldığı anlatılıyor. Kuşkusuz geleceğe dönük çok önemli bir miras bırakacak yöntemiyle ama ben geleceğe değil, bugün için de çok önemli olduğunu düşünüyorum. Diğer alanlarda, yani sadece Atatürk Orman Çiftliği-Kaçak Saray meselesinde değil, toplumsal diğer mücadele alanlarında da çok yol gösterici olacağını düşünüyorum. Eldeki mevcut hukuki sistemin yarattığı olanaklar ve diğer araçlarla bir mücadelenin nasıl yürütüleceğine dair önemli bir kaynak ve önemli bir ipucu taşıyor.

Kitabı okurken aklıma şey geldi: 2011 yılında Paris Belediyesi o zamana kadar Sues tarafından sağlanan su hizmetinin artık belediye tarafından sunulmasına karar veriyor ve zaten sözleşmesi biten Sues firmasına yeniden su hizmetini sunmak üzere işi ihale etmiyor; belediye yerine getirmeye başlıyor. Ama tabii bu bir anda belediye meclisinin aydınlanması mı, nasıl bu karara vardılar? Yani arkasında nasıl bir geçmiş yatıyor diye biraz baktığım zaman şunu gördüm. Muazzam bir su hakkı mücadelesi vardı ve esasında çok kısa sürede Berlin’de bu karşılığını buluyor. Aynı şekilde orada da vatandaş girişimi adıyla böyle bir mücadele yürütülüyor. Bunlar hani nereden başlattılar? Yani bunun dayanağı neresi? Yani bizim balolu gösterilerin dayanağı neresi diye de birisi soracak muhakkak. Ben de hani bu vatandaş girişim nereden kaynaklanıyor derken ve tararken şunu gördüm. Latin Amerika’dan esinlenmişler. Orada 90’lı yıllar boyunca, 80’lerin ortalarından itibaren adım adım örülen mücadeleleri aslında Avrupa belki zamanında Latin Amerika Avrupa’ya bakarak birtakım haklarını örmüşken, tam tersine bu sefer Avrupa yeniden işte su hakkı için ve diğer haklar için Latin Amerika’daki vatandaşların başlatmış olduğu, mahallelerde başlayan modelleri uygulamışlar, örnek almışlar. Dolayısıyla bu kitabın da öyle bir özelliği olduğunu düşünüyorum. Derli toplu bir biçimde diğer alanlardaki mücadeleye çok önemli bir katkı sağlayacağından eminim. Yani geçmişe dönük, geleceğe dönük kesinlikle çok önemli bir kaynak, ama günümüz için de çok belirleyici bir kaynak olduğunu düşünüyorum.

Öte yandan tabii aslında İlhan Hoca başta söyledi. Yani bugün bunu tartışabilmek bile çok güzel bir olanak; yani böyle bir kitabı tartışmak bile bu ül-





kede bazı şeylerin çok güzel olduğunu, çok değerli olduğunu gösteriyor. Ben de onu hissettim bu kitabı elime aldığım zaman ve bunun bu cesur seslerle daha da artacağını düşünüyorum. Gerçekten o nedenle hani çok da uzatmak istemiyorum. Çok teşekkür ederim, ellerinize sağlık. Odaya da teşekkür ederim kızım adına ve kendi adıma ayrıca.

**EMEL AKIN** - Sonay Hocam teşekkürler. Aziz Hocamın eklemek istediği bir konu oldu.

**AZİZ KONUKMAN** - Benim sorumluluğum önemli, çünkü onu söylemezsem eksik kalır. Bu 1983'de Atatürk Orman Çiftliğinden baya geniş bir alan bizim Gazi Üniversitesine veriliyor. Ben Gazi Üniversiteliyim, Atatürk'ün adını taşıyor. Yahu bu adamlar hiç kullanmamışlar 20-22 sene boyunca. Böyle bir şey olabilir mi? Sonunda Amerikan Büyükelçiliğine bunu bir şekilde hileyle, mileyle veriyorlar ve bunu da Mimarlar Odası tespit ediyor. Bakın orada bilim insanların hiçbirisinin haberi yok, yürekler acısı bir durum. Yani rektörlük bir şeyler yapıyor, birileriyle bir iş kotarıyor ve hiçbirimizin haberi yok. Biz nereden öğreniyoruz? Mimarlar Odasından.

Bakın bir meslek örgütünün bu açıdan da ne kadar önemli bir görev üstlendiğini buradan görüyoruz. Ben kendilerine bir de bu açıdan da teşekkür ediyorum. Kendi üniversitemin yönetimin de protesto ediyorum, yapacak bir şey yok yani.





**Prof. Dr. GÜVEN ARİF SARGIN**  
*ODTÜ, Mimarlık Fakültesi, Öğretim Üyesi*

Çok teşekkür ediyorum. Aziz Konukman Hocayı haklı çıkarmak adına, kitabın içeriğinden ziyade kenarından biraz olsun dolaşarak üst-perdeden kendimce yeni bir şeyler söylemeye çalışacağım.

Öncelikle, davetli sıfatıyla böylesi önemli bir esere, çalışmaya dair bir çift laf edebilmek gerçekten çok onur verici; bu vesileyle hem meslektaşlarımı kutluyor ve hem de parçası olduğum Mimarlar Odası Ankara Şubesi'ni yürekten tebrik ediyorum – yoldaşlarımın yolları ve bahtları açık olsun! Gelelim benden istenilen göreve: eleştirel bir üst-okuma yaparken betimlemeci bir biçimde kitabın muhteviyatından bahsetmek abesle iştigal etmek olacaktır diye düşünüyorum; çünkü kitabın kıymet-i harbiyesi ortada ve sağ olsunlar, benden önceki meslektaşlarım, zaten çok ayrıntılı bir söylemle bu çalışmanın kıymetinin gerçekte nerede yattığına dair yorumlarını bizlerle paylaştılar. Dolayısıyla, sözü edilen eserin kendisinden ziyade, “metin dediğimiz şey nedir ve metin yazımı ya da yazın alanının kendisi siyasi bir praksis midir?” diye sorarak tartışmayı derinleştirmek isterim. Bir diğer anlatımla, “düşün/kuram ve eylem/pratik birlikteliği edebi bir metin aracılığıyla yeniden-üretebilir mi” ya da “metin, içeriğini hep doldurmaya çalıştığımız “siyasi praksisi” yapabilecek nitelikte bir kıymet üretebilir mi?” diye sorular yöneltmek ve sizlerle beraber yanıt aramak/bulmak gibi bir niyetim söz konusu...

Tam da bu açıdan, “kibri”, “tüketimi” ve “adaleti” sorgulayan bu derleme kitabı, yukarıda zikrettiğim biçimiyle bir “praksis” olarak konumlandırabilir miyiz? Şu an için, buna verecek kesin/keskin bir yanıtların olmadığını sizlerle paylaşayım; öte yandan, bu soruyu ısrarla sormakla ve dahası, bu sorunsalı farklı alanlara taşımakla yükümlüyüz. İlk bakışta, sahaya çıkmak



kadar yazma eyleminin kendisi de Foucault'nun çok önceleri söylediği gibi bir tür "arkeolojiye" gereksinim duyuyor ve dolayısıyla bizim görevimiz bu noktada başlıyor: Araştırma/yazma eylemine gerçekten inanıyorum; yazma eyleminin kendisi sahada mücadele etmek kadar önemli – yazmak bir eylem ve gerçekte siyasi bir praksis.

Bu konuya ilişkin görüşlerimi birazdan tekrar açmaya çalışacağım; öte yandan, iki anekdotla sözlerime devam etmek istiyorum – biraz ortamı ısıtmak ve tartışmayı başka mecralarda da sürdürebilmek adına. Bunlardan birincisi -ki bunun kısmen rivayet olduğu iddia edilebilir ve özellikle, ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nden meslektaşlarım hikayenin eğer bir eksik-gediği varsa beni düzelterek ya da söylentiye doğrulayacaklardır- ünü İsveç'in dışına taşmış Markist toplumbilimci Göran Therborn'la ilgilidir. Kendisi 2005 yılında ODTÜ'ye, Ankara'ya gelmişti hatırlarsınız. Ağırlıkla "egemen sınıf ideolojisi" üzerine araştırmalar yapan Therborn mekân-siyasal bir okuma amacıyla şehrimizi dolaşmaya kalkar ve Genelkurmay Başkanlığı binası civarında fotoğraf çekme bahtsızlığına düşer. Sonuç malumdur: saniyesinde Genelkurmay'ın cevval subayları tarafından derdest edilerek yerleşkeye götürülür, kısa bir sorgulama sonrası kendisinin bilim insanı olduğu anlaşılır ve fakat fotoğraf makinesindeki tüm görseller, maharetle silinir. İçine düştüğümüz utanç bir yana -ki bu tür bir hoyratlığa tanıklık edince, müthiş bir üzüntü/utanç duyduğumuzu belirtiyim- dilimiz döndüğünce ve yarı-meşru bir ağızla Therborn'un deneyimini olağan addederek kendisini sakinleştirdik ve olaya gayr-i ihtiyari gülererek, neredeyse geçiştirdik – Fakültemizin ünlü çay odasında "Göran Therborn Ankara'ya geldi ve bir de üstüne göz altına alındı" diye gülüştüğümüzü çok iyi anımsıyorum.

İkinci anekdotum da benzer bir olayı içeriyor ancak bir farkla: olay çok yakın bir dönemde, genç bir meslektaşımızın başına geldi. Maruz bırakıldığımız devlet şiddetinin yoğunluğu ve sürekliliğini göstermesi açısından bu deneyimin de önemli olduğunu düşünüyorum. Bağlı bulunduğum kurumumda Yüksek Lisans çalışmasını yürüten ve konu olarak da Güven Park'ın 1923'den bu yana mekânsal ve kamusal niteliğinin dönüşümünü seçen bir öğrencimiz, benzer bir öyküyle, emniyet tarafından parkın göbeğinde, sözüm ona kamusal bir alanda göz altına alındı. Çankaya Emniyet Amirliği'nden arandığımda, konunun hangi mecralara evirileceğini kestirememekle birlikte, bu telefonun hayırlara vesile olamayacağını biliyordum – konunun doğrudan benimle ya da kurumdan bir meslektaşım ile ilgili olabileceğini deneyimlerimiz artık bize söylüyor. Nitekim öğrencinin adı zikredildiğinde -ki şans eseri öğrenciyi çok iyi anımsadım; mimarlık değil, kentsel tasarım öğrencisi ve bir şekilde dahlimin olduğu konulara ilgi göstermesi nedeniyle de kendisini yakinen izliyorum- konunun nereye varacağını hızlıca kestirdim:



öğrencinin kurumu, konusu, çalışmasının muhteviyatı bilgiç bir edayla sorulduğunda, kafamda, “mekân”, “siyaset”, “hegemonya”, “direnc”, “mücadele” benzeri kavramlar da yerli yerine bir kez daha oturmaya başladı. Yarım-akademik bir ağız ve içerikle, yaklaşık 5 dakika süren bu telefon görüşmesi esnasında, öğrencimizin polis tarafından zapturapt alındığını, bir başka söylemle, olmaması gereken, yasaklı bir kamusal alanda devletin kırmızı çizgilerini tecavüz ederek geçtiğini ve dolayısıyla otoritenin müşfik eli tarafından ıslah edilmek amacıyla muhasara edildiğini öğrenmiş oldum – tıpkı, yüce devletin yasaklı binasını resmetmeye, mimarlığı görünür kılmaya çalışan günahkâr Göran Therborn gibi.

Bu iki anekdot sonrasında asıl mevzumuzla geri dönebilir ve şu soruyu sormayı öncelikli görebiliriz: “devlet, öznenin kim olduğundan bağımsız olarak, neden mekâna dair bu denli tutucu, yeri geldiğinde şiddet içeren bir tasarrufta bulunmaktan kendisini alıkoyamıyor ve iradi reflekslerini, hep sıradan yurttaş-öznenin özgürlük alanını sınırlayacak ve yeri geldiğinde de onu ıslah edecek yöntemleri sorgu-sual eylemeden işleme koyabiliyor?” Mekân siyasetine dair bildiklerimizi adeta bir ders kitabı kıvamında yeniden-üretmekten geri durmayan bu iradi durumu, sözü edilen iradenin arkasında pozisyon alan siyasi iktidarı, iktidarın sırtını dayadığı otoriter aygıtları ve hiç şüphesiz ki, bütün bunlara dayanak teşkil eden siyasetin içeriğini, kodlarını tartışmakla yükümlüyüz: bugün bizi bir araya getiren kitabın, tam da bu noktada önemli olduğunu belirtmek isterim – arkasında bir dizi araştırmayı barındıran bu derleme metin aslında, devlet ricalinin istemediği bir şeyi ısrarla yaparak siyasi iktidara ters düşüyor; olayları, olguları ve siyasi özneleri görünür kılıyor, adeta gözümüzün içine sokuyor – hem de mekân üzerinden.

Egemen ideolojinin görünür ve/veya görünmez aygıtlarını sorgulayan Göran Therborn’un akademik metinleri ya da sözü edilen öğrencinin masum tez çalışması da, aslında aynı ateşi harlıyor: araştırma/metin, egemen güç ve siyasi iktidar tarafından egemenlik haklarına doğrudan bir tecavüz; devletin bekasına açık bir saldırı ve tehdit; her şeyden öte, “her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyduğumuz milli birlik ve beraberliğimize” hanel getirecek bir milli-dışı düşman olarak görülüyor. Bir başka söylemle, hem öğrencinin akademik çalışması hem de Therborn’un kitapları “bizden olmayan tecavüzkar” bir bilgiyi içeriyor. Metin dediğimiz şey, “neden ‘bizden olmayan’ bir düşman addedilir?” diye, masum bir biçimde sorabilirsiniz; lakin yanıtın çok yalın olduğunu da paylaşmak isterim: Özellikle bizden, yani siyasi iktidardan yana olmayan ve fakat eleştirel, sorgucu, ana-akım görüş ve arketiplere ters düşen; bizi sağa değil de ustaca -tıpkı bu kitapta olduğu gibi- sola yatıran ya da sağ gösterip sol vuran metinlerin, iktidarın iddia ettiği türden



genetik bir hastalığa maruz olduğunun ya da bırakıldığının bir ön-kabulü var ve devlet aygıtlarıyla siyasi iktidar bu kabuller üzerinden hareket ederek kendince meşru bir alanı tahkim ediyor. Dolayısıyla siyasi iktidara göre, bu metinlerde akut bir sayrılık söz konusu ve âli devletimizce tedavi, hatta ıslah edilmeye mazhar metinleri üreten siyasi özneler konumundayız – “Kaçak Saray” kitabı da, maalesef, böylesi bir ıslaha mazhar metin sıfatıyla karşımızda duruyor.

Tartışmamı biraz daha derinleştirmek ve şu soruyu yöneltmek isterim: “Siyasi iktidar devletin aygıtları marifetiyle metinleri, yazma iradesini, edimini neden ıslah etmek ister?” Konunun esbab-ı mucibesi, hepimizin malumu; bununla birlikte, bazı temel kaynaklar üstünden, özellikle 1980’lerden sonra küresel ölçekte hakim kılınan ve “güvenlik rejimini” her daim ve ölçekte, neredeyse militer doktrin ve pratiklerle genel geçer kılan bir tür siyasete ilişkin ilave yorumlarla tartışmayı zenginleştirmeyi umuyorum. Biraz önce kullandığım terminolojiye istinaden, örneğin “güvenlik rejimi” ve “militer pratikler” sözcüklerini, bir başka ıslaha mazhar metinden ödünç aldığımı da özellikle belirtmek isterim – Stephen Graham’ın *Cities Under Siege; The New Military Urbanism* (Muhasara Altındaki Şehirler-Yeni Askeri Kentleşme, 2010) başlıklı eseri, biraz önce tartışmaya açtığımız konuları gündeme getirmesi açısından çok önemli. Gerçekte, Graham’ın sözünü ettiği rejim nedeniyle Therborn’un derdest edilip hizaya sokulmaya çalışıldığı ve dahası öğrencimizin, sözde kamusal bir alanda şiddete maruz kaldığını iddia edebiliriz.

Bu baptan bakıldığında, özellikle “düzen” ve “güvenlik” kavramları etrafında yoğunlaşan ve fakat birbirlerinden çok farklı dönemlerde kaleme alınmış iki temel metine göndermede bulunarak, sözlerimi toparlamayı deneyeyim. Birinci kaynağım, yakın zamanda yeni basımını da edindiğim ve dolayısıyla bir kez daha okuduğum bir metne ait: Aydınlanma döneminin bildik filozofu Spinoza’nın 1600’li yıllarda kaleme aldığı ve hepinizin yakinen bildiği kitabı, “*Tractatus Politicus*” ya da Türkçe çevirisiyle, “Politik İnceleme” yukarda zikrettiğim türden, “devlet”, “gündelik hayat” ve “entelektüel emek” arasında süregelen düşmanlığın, “toplumsal düzen”, “kamu” konusundaki ezoterik inanç ve “kamu güvenliği” adı altında ve devlet lehine, dolayısıyla halklar aleyhine nasıl işlevsel kılındığını anlatıyor. Spinoza’ya göre siyasi belirsizlik, kitlesel şiddeti egemen kılar ve devlet bu süreç içerisinde şiddetin asli aygıtına kolaylıkla dönüşebilir; tıpkı, yakın tarihimizde olduğu gibi. Özellikle devleti yöneten siyasi iktidar, “gizlilik” kisvesi ve devletin bekası ve toplumun huzuru şiarıyla işlerini gizli yürütmeyi tercih eder – biraz önce, İlhan Tekeli’nin açıkladığı türden, gizli bütçe, gizli planlama, gizli süreç ve kararlarda görüldüğü üzere. Dolayısıyla, Spinoza’nın kendi sözcükleriyle



“gizlilik”, sivil halkları pusuya düşürebilmek için tek geçer akçe gibi; ani bir bilinmezlik ve/veya süreklilik arz eden gizli-saklı iradi bir dünyada, “bizlerin sivil iktidarı” neredeyse olanaksız hale getiriliyor. Hem devlet ve hem de siyasi iktidarın tebaası -yani bizler- gizlilik içerisinde sessiz bir yığına dönüştürülmeli, diller sessiz bırakılmak adına zalimce dağlanmalıdır. Kısacası, sorgulayarak düşünmek, hele ki bunu bir metne dönüştürerek kayıt altına almak; hadi biraz daha ileri gidelim, bilgiyi, belgeyi kamuyla/sivil iktidarla paylaşmak, devletin âli menfaatlerine bir darbe, dolayısıyla bir suç ve en önemlisi günden öte bir şey değildir. Bu baptan bakıldığında, Kaçak Saray kitabının da, büyük bir günah işlediğini söyleyebiliriz.

Son olarak, yakın zamanda yeniden okuduğum bir başka metne göndermeyle konuşmamı tamamlamayı planlıyorum: Bu metin, günümüz filozoflarından Giorgio Agamben’e ait ve yukarıda zikrettiğim, örneğin “devletin bekası”, “toplumun huzuru, düzeni” ve “kamu güvenliği” benzeri konuları örneklemesi açısından çok önemli ve zihin-açıcı tartışmalar içeriyor. 2005 yılında İngilizce baskısının yapıldığı ve dilimize “Olağanüstü Hal” (State of Exception) diye çevrilen bu kısa ancak güçlü felsefi kitap, devleti yöneten siyasi iktidarın baskıcı ve sonrasında ıslah edici pratiklerini uzun-uzadıya anlatır. Örneğin, rejimin sürdürülebilirliği amacıyla sıklıkla başvurulanan pratikler arasında, “milli-dışı” unsurlar yaratma ağırlıkla yer tutar ve devlet büyük bir beceriyle gündelik hayatın her alanında bu algıyı kuvvetle yaygınlaştırır. Bir diğer deyişle, egemen ideoloji toplumsal kriz anında, gerilimin üstüne çıkabilecek ve dolayısıyla kitleyi konsolide edebilecek “düşman tahayyülünü” ustalıklarla kotaran bir kapasiteye haizdir ve sonuçta hepimizin olağanüstü dönemlerden geçtiğine dair bir algıyı kesif bir biçimde oluşturur; bu “hakikat algısı” gerçekte efsanedir, masalsıdır, en önemlisi ideolojik bir kurmacadan öte bir şey değildir. Bununla birlikte, “düşman tahayyülü” öylesine şiddetlidir ki, kitlelerin “varlıksal endişeleri”, bu sahte hakikat algısını çözecek ve akıl/us ile bu oyunu dışa vuracak güdülerimizden hızlıca alır, götürür. Dolayısıyla, Mimarlar Odası Ankara Şubesi üyelerince yazılan ve bizlerle paylaşılan bu metin, Kaçak Saray, bize üstün acımasızca giydirilen/bahşedilen “varlıksal endişelerimizi” bir kenara koyup, hala eleştirel akılla mücadele edebilmenin yolunu-yordamını göstermesi açısından da önemli bir şey ifade ediyor: Spinoza ve Agamben’in metinlerinde ortaklaştırdığım temel bir sorunsaldan hareket eden ve “olağanüstü haller” ve sonrasında “gizlilik” marifetiyle, gerçekte bizi “köleleştiren” bir sürecin yapı-taşlarının çözülmesi bağlamında, bu ve benzeri metinleri üretmekle yükümlü olduğumuza inanıyorum. Sonuç olarak köleleşme sürecinde, yukarıda zikrettiğim baskıcı iktidarın ideolojik ve kültürel kodlarını sökecek eylemselliğin salt bedeni bir mücadele olmadığını, gerektiğinde entelektüel emeği de ihtiva





ettiğini belirtmek isterim. Eleştirel akılla sorgulayıp, olayları ve olguları belgeleyip-metinleştirecek eylemlere ve kısacası yeni siyasal alanlara ihtiyaç duyduğumuzu teyit ederek, “Kaçak Saray” kitabını kendimce kıymetlendireyim.

Sözlerimi üçüncü ve nihai bir anekdotla sonlandırmak isterim: Kaçak Saray Yerleşkesi kullanıma açılmadan hemen önce ve hummalı faaliyetlerin, neredeyse 24 saat kesintisiz devam ettiği bir gece yarısı, biraz da deli cesareti ile inşaat alanına özel aracımızla girdiğimizi anımsıyorum. Bir cephe yardığımızın masum inancı ile ilk iki kontrol noktasını, “biz mimarız, yapıyı denetlemeye geldik” benzeri yanıtlarla geçmemize rağmen, her 50 metrede karşımıza çıkan güvenlik sorgusunu son bir kez daha aşamamış ve alanı terk etmek zorunda kalmıştık. Sanırım bizim beceremediğimiz işgali, bu metin ziyadesiyle yerine getiriyor ve bu nedenle büyük bir övgüyü de hak ediyor. Aklınıza ve ellerinize sağlık diyerek, saygılarımı sunuyorum.

**EMEL AKIN** - Teşekkürler. Kitabın yazarları aramızda ve onların da söyleyeceği önemli şeyler olsa gerek. Ali Hakkan’ı davet ediyorum.



**Ali HAKKAN**

*TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şube 42. Dönem Başkanı*

Evet teşekkür ederim. Bizim için de çok onur verici bir süreç gerçekten. Ama bu kitapta yazarken tabii çok heyecanlanmıştık. Az önce Aziz Hocamla konuştum. Bu yürüttüğümüz mücadelenin burada en önemli aktörleri karşınızda şu an, hep onlar bize güç verdiler. Sanıyorum ya Aziz Hocamdı -bilemiyorum ya Cevat Hocam bize iki sene önce dedi ki: “Ali, çok önemli bir şey yapıyorsunuz ve bunu lütfen yazın” dedi. Sonra Tezcan’la hep konuşuyorduk “yahu bunu yazsak, bu süreci” diye. Aslında bizim yaşadığımız sadece bize ait bir şey değildi. Orada hepiniz vardınız, hepinizi temsil ediyor bu kitap. Sadece biz buna bir aracı olduk. Yani sonuçta sorumluluk alıp bu mücadeleyi yürütme görevimiz vardı. Bizim yerimizde kim olsa yapardı, çünkü süreç onu götürüyordu. Onun için bu kitapta hepiniz varsınız ama beni bugün en çok heyecanlandıran okuldaki öğrencilerimi burada görmek. Onlara teşekkür ediyorum.

**EMEL AKIN-** Peki, bu duygu dolu konuşmadan sonra, Gökçe Bolat senin de söyleyeceklerin vardır.



TMMOB MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ



**Gökçe BOLAT**

Öncelikle hepiniz hoş geldiniz. Aslında ne konuşacağımı bilmiyorum, hiçbir hazırlık da yapmadım. Biz söylenmesi gerekenleri yazdık diye düşünüyorum ama benim için zor bir yazma süreci oldu. Çünkü mücadele bitmedi, bitmeyecek de. Hele hele hukuk mücadelesi bir ömür sürdüreceğiz gibi görünüyor. İyi okumalar diliyorum. Çok teşekkür ediyorum geldiğiniz için. Umarım okuduktan sonraki değerlendirmelerinizi de bizimle paylaşırsınız.

**TEZCAN KARAKUŞ CANDAN-** Şunu söylemek isterim: Atatürk Orman Çiftliği mücadelesi bitmeyen bir mücadele. Çünkü rejime karşı yürütülen bir süreç olduğu için her noktasıyla, her aşamasıyla, hocalarımın altını çizdiği her noktasıyla bu süreç devam edecek. Türkiye'nin 1 numarasıyla karşı karşıya geldik bu süreçte. Bunun tabii ki cumhuriyetin başkenti olması ve bizim de bu başkentte bir Ankara odası olmamızdan kaynaklı.

Şimdi dünyanın 1 numarasıyla sanırım karşı karşıya geleceğiz. Dün itibarıyla hem sevgili hocalarım, hem de heyetimizin içerisinde yer alan sevgili Ali Ağabey, Gökçe, Burcu ve Namık ABD Büyükelçiliğine davet edildiler. ABD Büyükelçiliği biliyorsunuz Atatürk Orman Çiftliği arazisinde bir bina yapıyor. Amerikalı mimarlara projeyi çizdirmiş. Dolayısıyla mimarların görüşlerini almak istiyor ve bize de yazmış. Bizden de heyet gitti. Aydan Hocam ordaydı, herhalde Esin Hoca ve Neşe Hoca da vardı. ODTÜ'den çağrı, TED'den çağrı olmuş ama herhalde katılamamışlar. Evet katılamamışlar.

Dolayısıyla dünyanın 1 numarası oraya ABD büyükelçiliği yapmak istiyor ve bizim karşı çıktığımızı biliyor, toplumun karşı çıktığını biliyor ve ortamı yumuşatmak adına aslında katılımcı bir modelle projeyi tartışmaya açıyor. Arkadaşlarımızın ilettiği çok güzel bir şey var: Proje ne kadar güzel olursa



olsun yanlış yerde doğru mekan olmaz. AOÇ arazisindeyse elçilik hiç olmaz. Dolayısıyla kendilerine bunu iletmiş durumdayız. Atatürk Orman Çiftliği mücadelesi şimdi dünyanın 1 numarasına karşı yürütülecek bir mücadele olacak eğer vazgeçmezlerse ki “vazgeçin” çağrısı yapıyoruz. Burada bir ABD büyükelçiliği olmaz. Hem ABD halkına, hem devlet başkanına, hem de Türkiye halklarına yönelik bir kampanyaya hazırlanıyor Mimarlar Odası Ankara Şubesi. Bunu da buradan söylemiş olayım. Hocam yine o gizlilik üzerinden aslında bunu buradan deşifre etmiş olalım ama şu önemli ki dünyada her yere kafa tutan ve her yere bir şey söylemeye çalışan bir devletin Mimarlar Odasını ve mimarların tepkilerini en azından önemseyerek -ki bu mücadelenin başarısıdır- almak istemesini de oldukça önemli buluyoruz.

Kitabı biz yazdık, hep birlikte yazdık, herkesin bir izi var. Aylin Hanımın işte barikatlarda birlikte kaçak saraya girmeye çalışması hocam gece vakti girmeye çalışırken biz başka türlü girmeye çalıştık. Bu mücadele bitmeyecek, çünkü TMMOB ayakta kaldığı sürece, Mimarlar Odası ve bağlı odaları ayakta kaldığı sürece, bize bu olanağı sağlayan cumhuriyet rejimine karşı yapılacak bütün şeylere karşı mücadelemiz devam ettiği süre içerisinde bu kitap bitmeyecek. Çünkü bu bizim hayatımız artık, sadece kaçak saray ve Atatürk Orman Çiftliği mücadelesi değil.

Ben hepinize çok teşekkür ederim. Yukarda imza günümüz olacak ve AOÇ ürünleriyle yapılacak bir kokteylimiz olacak. Katıldığınız için çok teşekkür ederiz.

**EMEL AKIN-** Evet, teşekkür ediyorum. Sevgili Tezcan, Ali ve Gökçe; ellerinize, yüreğinize sağlık tekrar. Katılımcılarımıza da söz vermek isterim. Buyurun.

**EMİNE ARMUTÇUOĞLU -** Çok duygulandım. Eylemlerinize yürekten katılmak istedim, geledim bel fıtığı ameliyatı geçirdiğim için ama hepinizi tek tek yürekten kutluyorum, başarılar diliyorum. Gönlüm hep sizinle beraber. Eylemlere katılamıyorum çünkü en ufak bir gazla, bilmem nede koşacak durumum yok. Bu sefer de yanımda, yöremde insanları da meşgul etmek istemiyorum kendi sağlık sorunlarımla. Hepinizin emeklerini saygıyla, minnetle değerlendiriyorum diyeyim. Çok teşekkür ediyorum hepinize. Tezcan Hanımı da hep basından izledim, açıkoturumlarda, televizyonlarda izledim. İnan her zaman yüreğim onunla, harika bir Türk kadını. Canım benim, öpüyorum seni. Sizleri de aynı şekilde öpüyorum. Yolumuz açık olsun diyorum ve hepinizi çok seviyorum.



**HATİCE DOĞAN-** Atatürk Orman Çiftliği mücadelesinde birçok kez bulunduk. Mimarlar Odasıyla gurur duyuyorum. Yolunuz açık olsun, her zaman yanınızdayım. Ankara'ya ilk geldiğimde çocuklarımı Atatürk Orman Çiftliği'ne götürmüştüm, resimleri var. Onun için bugün de çok gurur duydum. İnşallah kazanırsınız, yolunuz açık olsun. Teşekkür ediyorum.

**SALONDAN-** Ben de bu mücadeleye emeği geçen bütün bu arkadaşlara, değerli meslek mensuplarınızı kutluyorum, örgütünüzü kutluyorum. O sarayın çevresi benim de eskiden sık sık koşu yaptığım ve zaman zaman da böyle Gençlerbirliği futbolcularının arasına düşerdim, daha bir keyifli koşardım. Şimdi yıllardan beri uğramıyorum oraya ve gitmek de istemiyorum evim çok yakın olduğu halde.

Benim anlayamadığım bir şey var. Bu iktidar sanki başkenti bitirecek, belki meclisi bile İstanbul'a taşıyacak gibi görünürken niye buraya bir saray yaptı. Doğrusu ben hep bunu düşünüyorum, işin içinden de çıkamadım. Birçok kurum İstanbul'a gidecek; bakın Bankacılık Denetleme Kurulu gitmek üzere, eli kulağında. Ne oldu da acaba böyle bir saray düşündüler? Sırf böyle Atatürk adını bitirmek için mi yaptılar? Sanki gönülleri burada değil, Ankara'da değil onların.

Teşekkür ederim.

**AYDAN HOCA-** Biliyorsunuz bu önce Ak Saray olarak vardı sözcük ama Ak Saray sözü edilemez oldu, çünkü Kaçak Saray onu ezdi. Şimdi Ak Saray denildiği anda Kaçak Saray çağrıştırdığı için kimse kullanmıyor. Şimdi külliye falan diyorlar ama bugün hocaların çok güzel sunuşlarında bir isim daha çıktı Gizli Saklı Saray diye. Odamız bir ikincisini, üçüncüsünü yazarken bunu da bir altbaşlık olarak belki değerlendirir diye umuyorum. Çok teşekkürler.

**EMEL AKIN-** Ben, bundan sonraki kitabın "AOÇ'nin Kurtuluşu" isimli bir kitap olmasını umut ediyorum. Umut dediğimiz zaman da, umut ve mücadelenin diyalektik ilişkisi gelir akla. Umudun olduğu yerde mücadele vardır. "Mücadele varsa, umut her zaman vardır" diyerek oturumu kapatıyor ve hepimizi yukarıya davet ediyorum.

